

Nro. 1.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken Januarius 1-ső napján 1813-dik
esztendőben.

B é t s.

Még eddig minden új esztendőben az én író tollamból folyt a' Magyar Kurir, és mindenkor olly tárgyakkal szolgáltam a' két Magyar Hazának, mellyek nem tsak hasznára, hanem gyönyörűségére is szolgáltak az Olvasó Publikumnak. — Most is illy szándékkal voltam; de négy hetekig fekvő beteg lévén, és ezen újság darabot is nem önként, hanem kényszerből írván, arra el nem készülhettem.

Eő Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott S. N. Patakon lakó Nemes *Constantinus Gábor* úrnak megengedni, 's néki privilégiumot adni, hogy ott posztó Fábrikát állíthasson fel, melly

is már szépen virágzik, 's már mindenféle posztó és kazimir készítettik benne.

Frantzia Birodalom.

A' Frankfurti Zsurnálban következő Párisi tudósítás adattatott - ki: Tegnap, úgymond' az az, December 19-ik napján, éjeli tizenkettő-fél órakor érkezvén haza Császár Eő Felsége, mindjárt audientziára botsátotta a' fő méltóságú printzeket, a' ministereket, és a' fő rendű tisztviselőket. — A' Cadorei hertzeg (Status Minister Champagni) a' ki az ármádiánál maradt Status Titoknok Gróf *Daru* helyett azon hívatalt viseli, a' szokott hitet a' Császár kezébe letette.

Az ezen ma napon kezdődött 1813-ik esztendőre készített Párisi Almanakban, a' Frantzia Országi 130 osztályoknak népessége, a' legújabb felszámlálás szerént, a' hadi lábbon álló Frantzia katonaságon kívül, 42 milliom 365434 lélekre; az Ilyriai tartományoknak népessége pedig egy milliom 's 531000-re tétetik. E' szerént, a' Frantzia Birodalomnak közönségessen vétetett népessége *negyvenhárom milliom, nyoltszáz kilentzven hat ezer négyszáz harminznégyszáz* lélekre megyen. — Ezek közzül 23 milliom, és 42000 Frantzia neelven szól, hat milliom, 453000 Olasz nyelven; 4 milliom, 311000 flammandi, vagy hollandiai; 4 milliom, 63000 német nyelven; 967000 britanniai nyelven, és 108000 basquis, vagy inkább Gaskoniai nyelven beszélnek.

A' fellyebb említett Párisi Almanakban, Nápoly Ország népessége négy milliom 590000 lakosokra; a' Helvétziai Respublikáé egy milliom 434094-re; a' Baváriai Országé három milliom,

330824-re; Wetztfáliának két milliom 65973-ra; a' Szakszonia Országé egy milliom 993588-ra; a' Würtembergi Országé egy milliom, 301959-re; a' Bádeni Nagy Hertzegségé 949639-re; a' Hesseni nagy Hertzegségé 565922-re; a' Frankfurti N. Hertzegségé 290445-re; a' Bergi N. Hertzegségé 743740-re; az Erfurti és Katzenelbogeni 69000 re. — A' Rénusi szövetségben lévő, második rendbéli Statusoknak népessége egy milliom, 63229-re; a' Warsai Nagy Hertzegségé három milliom 800262-re. Következésképen, ha Spanyol Országának 1801-dik esztendőbéli 10 milliomból és 541621 főből állott népességét is ezekhez ragasztjuk, 39 milliom, 31061-re megyen a' népességek. Ezek szerént a' Frantzia Birodalomnak és az evvel szövetséges Statusoknak népességek, a' katonaságot ide nem szám-lálván, 82 milliom, és 927495 lélekre megyen.

Az a' Gandavi hajadon, a' ki a' közelebb múlt 1812-ik esztendőben, a' Napoleon Császár koronáztatásának emlékezetes napján, egy ifjú pensióban lévő vitézzel öszve házasított, Saeger nevű asszonynak leánya volt, a' ki 1792-ik esztendőben a' maga férjével a' második belga battallionnál Fr. Generál *Dumonceau* vezérlése alatt szolgálatot vett, Lille városának ostromlásakor abban volt, a' Jemappei verekedésben magát nagyon megkülönböztette, 's ezen okon még a' tsatapiaton hadnagyságra emeltetett. Később hadnagy fővel, a' 8-ik könnyű gyalog regementnél szolgált, mellyel a' 2-ik Belgiomi battallion öszve kaptasított, Olaszországban hat táborozást tett, Rómában Nápolyi fogságba esett, mellyből kiváltattatván, a' maga battallionjához visz-

szá ment, és még azután is Dalmatziában, négy táborozásban volt jelen. Végtére 1807 ik esztendőben, Velentzében a' hadi szolgálattól haza bocsáttatván, hazájába nyugalomra lépett, a' hol hazafiaitól takarékoságára, és házi virtusaira nézve szinte úgy betsúltetik, mint betsúltett vitéz bajtársaitól katonasága alatt.

Ennek a' vitéz Amazonnak leánya adatott feleségül a' fent említett invalidus vitéznek, azon egyik karjának kipótolására, melyet 1809-ben a' Regensburgi verekezésben elvesztett vala.

A' Párisi Zsurzálnak 15 ik Decemberi darabjában, következő jegyzés fordul elő a' Lengyel Országi téli időről: Frantzia Országban, *úgy mond*, igen nagyoltatik a' Lengyel Országi téli időnek keménysége, holott ritkán szokott ott olly kemény tél lenni, mint Hollandiában, sőt itt még keményebb, mivel amott a' gyakorta való esőzések és nedves idő által mérsékeltek. A' mi katonáink már egy telet Lengyel Országban el töltek, és éppen úgy kiállották a' kemény telet, mint magok a' Lengyelek és Oroszok. Ama híres Fr. Filozofus *Rousseau* (olv. *Russo*) sok példákból megmutatta azt, hogy a' Frantzia nép minden e' világi népek közt leg könnyebben hozzá szokik a' különbkülönbféle levegőhöz. Hollandiának néhai Fr. Ex-Generáltól lett elfoglaltatása olly kemény télben esett meg, mellyben a' befagyott vizeknek hátán vitettek bé az ágyúk. Ezt bizonyítja a' Fr. hadi seregeknek 1806-ik esztendőbéli táborozások is, és azt is a' tapasztalás bizonyítja, hogy a' kemény telekben sokkal kevesebb nyavalyák uralkodnak a' nagy ármádiáknál, mint nyárban. A'

tábori elesések miatt sem lehet a' Fr. Nemzetnek szorgalmatoskodni, mivel *Dantziban, Warsauban, Wilnában, és Grodnóban* igen sok magazinumok találtak, melyek mindenféle eleséggel meg vannak töltve.

Hadi Történetek.

A' Frantzia nagy ármádiának Moskauból, sőt az egész Orosz földről való kiköltözéséről, melyet a' Magy. Kurirnak egynéhány darabjában már kiadtunk vala, a' 29-ik *Frantzia Bulletinben* következő tudósítást olvasunk:

Moledetsno Decz. 3 ik napján: November 6-ik napjáig igen kedvező vólt az idő járása, és jól folytak az ármádiának mozdulásai. — A' következő napon kezdett hideg lenni, 's azon szempillantattól fogva minden éjjel, a' szabad levegő ég alatt lévén lovaink, egynéhány száz darabot elvesztettünk. Smolenskhez való érésünkig sok lovas katoná alá való, és ágyúvonó lovaink veszték el. — A' Volhyniai Orosz ármádia jobb szárnyunkal által ellenben állott. Ármádiánknek jobb szárnya a' Minski lineát elhagyván, a' Warsaui lineához támaszkodott. Novemb. 9-ik napján értésére esvén a' Császárnak, hogy az ármádia a' maga útját megváltoztatta, előre el látta azt, mit fog az ellenség tenni. Noha igen nehéznek tartotta az esztendőnek ily szörnyű tikkelyében útnak indulni: mindazáltal kéntelen vólt Eő Felsége a' környülállásokra nézve azt mivelni. Reménysége lévén ahoz, hogy *Minskbe*, vagy leg alább a' *Berezina* folyóvízhez elébb fogna érkezni, mint az ellenség. Novemb. 19-ik napján *Smolenskből* kiindúlt, és azon hólnap 16-ikán *Krasnoiban* hált. A' Nov.

7-ik napján kezdődött hideg hirtelen meg nevedett, és azon hólnap 15-ik napját követett éjjel, vírattig, a' meleg mérő a' fagyó ponton alól 16 — 18 gráditsra mutatott.

„Az utak síkos jéggel borítottak bé, minden éjjel sok paripa, ágyúvonó, és társzekérbeli lovak nem százanként, hanem ezrenként hullottak el, kiváltképen a' Német és Frantzia lovak között. Kevés napok alatt 30 ezer darab lónál több veszett el, töbnire minden lovas katonáink gyalog maradtak, ágyús és tárnok szekereink vonó lovak nélkül maradtak. Ágyúknak, tábori eszközeinknek, és társzekereinknek nagy részét vagy hátra hagyni, vagy öszve rontani kénytelenek voltunk. Ezt a' még Novemb. 6-ik napján igen szép ármádiát, azon hólnap 14-ik napján allig lehetett megesmérni, semmi lovas katonái, ágyúi és társzekerei nem lévén. — Lovasság nélkül tsak egy fertály órání földre sem mehettünk az ellenségnek megkémlelésére, ágyúk nélkül semmi verekedésben nem ereszkedhettünk, 's az ellenséget gyalog bé nem várhattuk, kénytelenek voltunk a' verekedésnek elkerülésére marsirozni, 's ágyúink nem lévén azt elkerülni: és hogy körül ne kerítettünk, nagyon kiserjeszkedni. Ez a' nehézség és az evvel öszve kaptasólt rendkívül való hideg igen szomorú környülállások közzé helyheztettek minket. Azok az embereink, a' kik a' természet által meg nem erőssítették elegendőképen, az idő mostoha voltának, és a' szerentse változásának elviselésére minden vídám-ságokat elvesztették és egyedül a' szerentsétlenségről 's a' dolgoknak változásáról álmodoztak, ellenben azok, a' kik a' természettől jó erővel

felruháztatva voltak semmi vesződséggel nem gondoltak, előbbeni elevenségeket megtártották, és azokban a' nehézségekben, mellyekkel nékiek küszködni kellett, újabb ditsősséget szemléltek."

, Az ellenség, a' ki az utakon a' Frantziákat érdeklent nagy inségnek nyomait látta, hasznára fordítani igyekezett, minden tsapatjainkat Kozákjai által körülvéttette, a' kik mint a' pusztákban lakó Arabsok minden eltévedett ágyúinkat és társzekereinket elfoglalták. Ez az útálatra méltó lovasság, melly tsak lármázni tud, és tsak egy könnyen ugró kompaniának által rontására sem alkalmas, magát a' nékie kedvező környülállások közt rettentővé tetta. Azonközben még is minden valóságos próbatételeit megbánni kentelelítettett, mindenkor hátraveretett, 's mindenkor sok embert vesztett,"

„Az Elchingeni Hertzeg (*Marsal Ney*), a' ki 3000 emberrel hátúl járt, a' Smolenski földbástyákat a' levegőbe vettette. Az ellenségtől körülvéttetvén, kétséges kimenetelű állapotba volt helyhezette: mindazáltal azon bátorsággal, melly őtet mindenkor megkülönböztette, magát kiszabadította. Minekutánna November 18-ikán egész nap, magától távól tartotta volna az ellenséget, a' békövetkezett éjjel jobbra marsirozott, által költözött a' Borysthenes folyóvízen, 's annál fogva az ellenség plánumát semmivé tette. — Nov. 19-ik napján azon folyóvízen *Orza* mellett által ment a' Frantzia ármádia, és mivel az Orosz hadi sereg sok embert vesztett el, minden próbatételeit félbe hagyta. — Novemb. 16-ikától fogva, a' Volhyniai ármádia Borisow városán által *Minsk* felé vette a' maga útját, a' midőn

Lengyel Generál Dombrowsky a' Borisovi híd előtt való töltséket derekasan védelmezte. — Nov. 23-ikán ott az ellenségtől megtámadtatván, kénytelen volt azon positióját el hagyni. Miután ezek után Beresinán keresztül Bohr elien ment az ellenség, a' Lambert osztály serege ment előre."

„A' Reggioi Hertzeg vezérlése alatt lévő 2-ik osztály sereg parantsolatot vett arra, hogy *Borisowba* marsirozzon, és az ármádiának Beresina folyóvízen való általmenetelét tegye bátor-ságossá. Novemb. 24-ikén Borisowon túl négy óráni mértföldre a' Lambert osztály seregére bukkanván a' Reggioi hertzeg, azt megtámadta, megverte, 2000 emberét fogságra ejtette, 6 ágyú-ját, 's 500 bagázsias szekerét elfoglalta, és a' Beresina túlsó partjára nyomta az ellenséget. Ezen alkalmatossággal Generál *Berkeim*, a' maga vasas regementjével jelesen megkülönböztette és az ellenség egyedül a' hídnak megégetése által menekedett meg a' veszedelemtől. Azonközbe annak minden nyílásait el foglalta, 's fegyveres néppel meg rakta. Ez a' folyóvíz 40 ölni szélességű, 300 öl hosszúságú, 's annak partja igen posványos, melly miatt igen nehezen lehet azon által menni. Az ellenséges vezér azon folyóvíz nyílásaira négy osztály katonaságot állított ki, abban a' vélekedésben lévén, hogy a' Frantzia ármádia oda által fog menni."

„Novemb. 26-dik napján víradtakor *Studci-ánkába* ment a' Császár, minekutnna az ellenséget, az előtt való napon a' Fr. Ármádiának különbözőkülönbféle mozgásai által megbódította, 's zavarodásba ejtette, és egy ellenséges osztály

sereg szeme láttára a' Beresina folyóvízen két hidat tsináltatott volna. Ezen a' hídon a' Reggiói hertzeg által menvén az ellenséget meg támadta, és két órán földre úzte mind addig, míg az magát a' Borisovi híd előtt való földvár eleibe vissza vonta volna. — Generál *Legrand* egy igen nagy érdemű hadi tiszt, ezen tsatázásban sebbe esett, de nem halálosba. — Novemb. 26 és 27-ik napjain a' Beresinán való általmene- telben foglalatoskodott az ármádia. A' Bellunoi herczeg (*Marsal Victor*) a' 9-dik szakasz sere- nek fő vezére a' Reggiói Hertzegnek mozdulá- sait követni, annak hátúljáró seregével magát öszve kaptsolni, és az ő utánna ment Orosz ar- madiát a' Dúna vizétől zabolán tartani paran- tsoltatott. Ezen osztály seregnek arrieregardójat, vagy hátúljáró seregét Generál *Partonnaux* (olv. *Partonno*) vezette.“

„Novemb. 27-ik napján a' *Bellunói* hertzeg két osztályból álló hadi sereggel a' *Studziankai* hídhoz érkezett, a' *Gen. Partonnaux* osztálya azon éjjel Borisoból elmarsirozott, ennek az osz- tálynak egy brigadája, mellyből a' hátúl menő sereg állott, és arra a' hídnak megégettetése bí- zaltatott, estei hét órakor elmarsirozott, éjjeli 10 's 11 órakor oda érkezvén, az első brigádat és a' maga osztályos Generálisát, a' ki két órá- val annakelotte elindúlt, de a' mellyre az úton nem talált vaia, kereste, de azt fel nem talál- ván, nyughatatlanságba esett. A' mit azolta ar- ról hallott, abból állott, hogy ez az öt órakor elmarsirozott első brigáda, az útban hat órakor esteveledett, a' helyett, hogy annak balra kellett volna marsirozni, jobbra tartott, két vagy három

óráig utazott, és a' nagy hideg miatt megmerevedve az ellenség tüzéhez ment, azt a' Fr. külső vígyázat tüzének lenni vélvén, 's ilyen módon körülvértetvén fogságba esett, melly eltévedés nekünk 2000 gyalog emberből, 300 darab lóból, és három ágyúból álló kárt okozott."

„Minekutánna Novemb. 28-ik napjának reggelén az egész armádia által ment volna a' folyóvízen, a' híd előtt való földvárat a' Bellunói hertzeg a' víz bal partyán őrizet alá vette, a' Reggiói hertzeg, és ő utánna az egész armádia a' víz jobb partyán állott. Borisónak oda hagyása után a' Dünai és Volhyniai armádiák össze kaptszólván magokat azt végzették, hogy a' Fr. armádiát megtámadják. Nov. 28-ikán, virattakor megizente a' Császárnak a' Reggiói hertzeg, hogy őtet az ellenség megtámadta, fél órával azután a' Bellunói hertzeg is a' víz bal partyán; az egész armádia fegyvert fogott. Az Elchingeni hertzeg a' Reggiói herczeghez (Marsal Oudinothoz) ment; a' Trevisói hertzeg az Elchingeni hertzeg után. Nagyon heves vólt a' verekedés; hadi seregeinknek jobb szárnyát körül akarta az ellenség venni. Az ötödik vasas osztálynak Kommendánsa Generál Doumere (olvasd Dümer) a' ki a' Dúna mellett lévő második corpusnál maradt, abban a' szempillantásban, mellyben a' Weikseli, vagy Vistulai legió az erdőben verekedett, az 5-ik és 6-ik vasas regementekkel az ellenséget megtámadtatta, és hogy azoknak derekán magokat által vágják, megparantsólta, 's annál fogva zűrzavarba ejtette őket. Ezek a' derék vasas regementek egymás után hattzor törtek által az ellenségnek karéján, az az, négy szegletű rendben állott gyalog seregein, és az ezeknek segítségekre ment lovasait nagyon megverték, 6000 embert elfogtak, és hét zászlót, 's hat ágyút elnyertek s. a. t. (A' többi a' jövő posta napon.)